અક્કલનું પડીકું

પ્રકાશક:—શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર.
રાણીતળાવ, મેનરોડ—સુરત.

બે આના

સંગીતનાં શોખીનોમાં માન પામેલું

જન સમાજમાં પ્રખ્યાત થયેલું

અક્કલનું પડીકું

અથવા

ખુબીનો ખજાનો

વીર—કુણાલ.—રાગ ગઝલ—

અમારાં દેશને છોડી, અમે થાનાર પરદેશી;
હૃદયને મેળવી લેશે, અમારો પ્યાર પરદેશી.
થયાં દુર્ભાગીયાં એવાં, તજાવી દેશની સેવા;
ભટકશું પારકા ઘરમાં, બની લાચાર પરદેશી.
અમારી ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્ય રીતિથી;
અમે સતકર્મથી થઇશું હૃદયના હાર પરદેશી.
અમારા દેશ બંધુઓ, અમારી જન્મ ભુમીમાં;
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે, અમે હદપાર પરદેશી.

અલીરાજા.

મારી **સજની** તું ક્યાં રમીઆવી **રજની**, સાચું બોલ, બોલ, બોલ,
શાણી સૈયર, તું શીદને **આળ ચઢાવે**, કેડો છોડ, છોડ, છોડ ?
હમણાં **માળા** ગુંથી હતીને, હમણાં કેમ **કરમાણી**,
પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો, તારી **ભમ્મર** ક્યાં ભીંજાણી—સાચું.
કાળો **ભમરો** શીરપર બેઠો, ઉરાડતાં ધભરાણી,
લાપોટે લટ છુટી ગઇ—મારી **ભમ્મર** ત્યાં ભીંજાણી—કેડો.
કસ્તુરી તારા અંગે મ્હેકે, **કુસુમ-કળીના** હારો,
નયન રહ્યાં છે **નાખી નવેલી** મળીસો કોણ ઠગારો—સાચું.—સાચું.
ચંદ્ર-સરોવર નહાવા ગઇતી, વાટે મળ્યો એક **માળી**,
છાબ ભરીને ગજરા આપ્યા, હું તો તમથી હારી—કેડો.

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ ભજન—

મારા **ભવની** ભાવટ ભાગીરે **જોગીડા જુના**—
લગની તુજ નામની લાગીરે જોગીડા જુના—
વચનો ભેદ ભર્યાં ભેદનાં, હૈયાં તુજવીણ સુના—
આ **કામણગારી** નારીએ શું કામણ મુંજને કીધું ?
તન દઇને **મનડું** લીધુંરે પણ દુઃખ વિયોગનું દીધું—
નીશદીન સાથ રહું સમજુના........મારા ભવની—

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—રાગ—ભજન—

રૂપે શું મન રાચોરે. કાયાનો રંગ કાચોરે **ભગવાન ભજો** (૨)
હાડ માંસને રૂધિર ભરેલું મઢયું ચામડે અંગ, (૨)
ગંદા દેહનો ગર્વ નકામો, કાયાનો રંગ પતંગ.
ભરૂસો નહીં સાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે, ભગવાન ભજો—

ભરથરી-પીંગળા અને ભરથરીનો સંવાદ—

ધીક યુવા ધીક મુજને, ધીક કામ વિકારજી;
જેણેરે ભુલાવી મને **સત્યથી**, કર્યાં નીચ વિચારજી,
-ભેખરે ઉતારો રાજા ભરથરી.

ક્ષમા કરોરે રાજા રંક છું, **નારી-અજ્ઞાની** જાતજી;
અન્ય વખત એવું નહી કરૂં, લાજ્યા માતને તાતજી-ભેખરે.

કપટ રૂપીરે રાણી પીંગળા, એશું બોલે વચનજી;
રાજરે તજ્યું તુજ કારણે, જો વિચારીને મનજી;
ભિક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.

તુંરે ખોટી ને ખોટું રાજ છે, ખોરો સારો સંસારજી;
અલખ જગાવું વન એકલો, જેથી પામું ઉદ્ધારજી.-ભિક્ષા.

રહોતો રાજા રસોઇ કરૂં, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી;
ક્ષિરરે નીપજાવું ક્ષણુ એકમાં, જમીએ આપણુ સાથજી.-ભેખરે.

મઢીરે કરાવું રંગ મહેલમાં, રાખું ગુપ્ત અવાસજી;
જેમરે જાણે નહિ જગતમાં, સાધો-જોગ રહી પાસજી-ભેખરે.

મહેલરે તારાને રાણી શું કરૂં, કેવો ગુપ્ત અવાસજી;
ક્ષિરરે ભોજન તારૂં રાણી શું કરૂં, નથી ભોગની આશજી-ભિક્ષા.

વાસી જંગલના જોગી અમે, નહી ગ્રામમાં વાસજી;
વિષની વેલીથી અળગો રહું, નહિ નારીનો પાસજી.-ભિક્ષા.

ભગવા જોઇ રાજા **ભરથરી**, દાવાનળ દીલ થાયજી;
માઇ-કહો-ન-મારા કંથજી, લાગે દેહમાં લાયજી.-ભેખરે.

વધુરે શું વદું રાણી પીંગળા, કરૂં અરે કેટલો ઉચ્ચારજી;
બંધુ જેવોરે બંધુ તજ્યો, માર્યો વચન નો મારજી,
હવેરે રાજને રાણી શું કરૂં ?

વાંકીરે વિધાતા મને ભુલાવી, લખીયા લેખ લલાટજી,
આનુંરે પ્રાયશ્ચિત હવે શું કરૂં, મારગ આપો પૃથ્વી માતજી.-ભેખરે.
ત્રણશો નારીરે અન્ય આપની, માળવપતિ મહારાજજી;
એકને કારણ એને નવ તજો, પાપી પીંગળાને કાજજી-ભેખરે.
મોહ છોડી દે રાણી પીંગળા, પ્રીતે કર સતસંગજી;
સગુરે નથી કોઇ કોઇનું, આ સંસાર પતંગજી.-ભિક્ષા.
દેતી હું તો ભિક્ષા દે મુને, નહિ તો કરૂ ગૃહ ત્યાગજી,
ગુરૂજી મારારે રોશે થશે, ચાલી જાય જમાતજી.-ભિક્ષા.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

થઇ પ્રેમવશ પાતાળીઆ, મારા મનના માલીક મળીયારે...(૨)
પ્રીતે કરો મુખવાસ, સજનવા રાજ હ્રદયના વાસી.
પ્રેમદા પ્રીત જ્યોત પ્રકાશી. મારા મનના મનોરથ ફળીયારે...થઇ.
ભાગ્યવંત કર્યો ભગવતી મુજને, જીવન સફળ થયું મારૂં,
કરો શ્રીહરિ શુભ તમારૂં, મારા મનના માલીક મળીયારે...થઇ.

વીર કેશરી.—રાગ—ગઝલ,—કવ્વાલી—

થવાનું ના થવાનું કહે; નજુમી કોણ એવો છે;
ન જાણ્યું જાનકી નાથે; સ'વારે શું થવાનું છે?
હતી શલ્યા રૂપે "અહલ્યા" જગતમાં વાત જાહેર છે;
ન જાણ્યું જ્ઞાની ગૌતમે; સ'વારે શું થવાનું છે?
હતા કૌરવ અને પાંડવ; જગતમાં મહાબળી યોદ્ધા;
ન જાણ્યું ભીષ્મ જેવાએ; સ'વારે શું થવાનું છે?
રમ્યા જુગટું સહુ સાથે; વિભુતી સૌ ગયા હારી;
ન જાણ્યું ધર્મ જેવાએ, સ'વારે શું થવાનું છે?

દલપત ભજન. —રાગ-ભજન—

મોહન તારી મોરલીરે,
વૃજનારને વેરણ થઇ !
(૨) હે.........હરી.
કામણ સુરે કાળજું કોર્યું,
ચીતડું ચોર્યું વેરણ થઇ-મો.
કામ તો હવે કાંઇ ન સુજે (૨)
સાંભળતા શત્રુ થઇ—(૨)
માતા પિતા તણી લાજુ તજીને,
વૃંદાવનમાં ગઇ—મોહન.
વ્રજનારને વેરણ થઇ, મોહન તારી મોરલી-તારી મોરલી—(૨)
આવા આવા કારમાં કામણ (૨) શામળા સીધા થઇએ—મોહન.
દુઃખડાં ફેરાં. ડુંગર ડોળ્યા, મા બાપડી લ્યો પઇએ—મોહન.
"દલપત" વીહના દેવને મળવા (૨) ગોપીઓ ગોકુળ ગઇ—મોહન.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

શું કહું કથની મારી રાજ, શું કહું કથની મ્હારી.
હું તો દૈવના ત્રાસે હારી રાજ.................. ..શું કહું.
પરખી પારીજાતિક મેં અર્પણ કીધું મન મ્હારૂં,
પતી તજી પરલોક સિધાવ્યા, કરી જીવતર મમ ખારૂં રાજ—શું કહું.
ચંદન કાષ્ટની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે,
શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણો પણ, ઉડી ગયો આકાશે રાજ—શું કહું.
અરપ્યું મેં સર્વસ સ્વામીને, પ્રેમની કફની ધારી;
તજી જગત જંજાળ સર્વ હું, પ્રીતે ભજું ત્રીપુરારી—શું કહું.

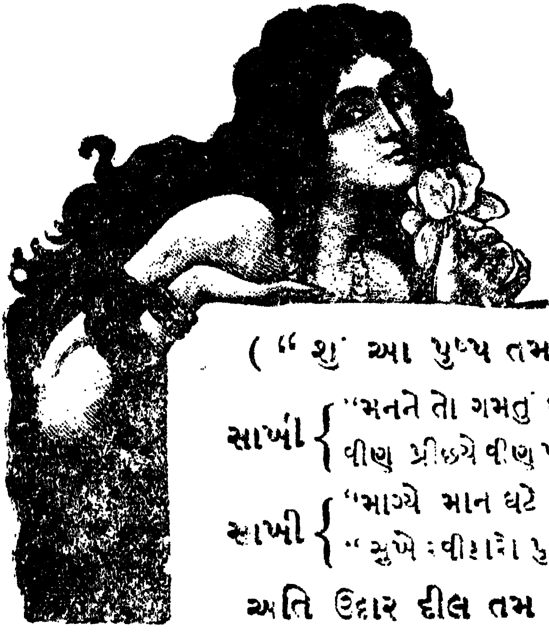
ભરથરી—રાગ-મરશીયા—

હાય, કેમ આ સહેશે ઉજેની રંડાપો, ધણી થઇ છે રાજાજી માફ રાખો:
બાણુ લક્ષ માળવાના છો સ્વામી, કામ કોડીલા રૂપે ન ખામી,
ગૌર અંગે **ભભુત** શી જામીરે.—હાય, કેમ૦
એક બાજું કૃષ્ણા તમારી રૂએ, **ચંદ્રકળા** ચોધાર નીર ચુએ,
બાપુ સુખે ન આજ કોઇ સુએરે-હાય૦
મેહેલ મેહેલે વિલાપ છાયો છે, પવન શોકનો સબળે વાયો છે:
કળકળતાં બાઇઓ ને ભાઇઓ છેરે—હાય૦
ખાંધે લટકી શી **ભગવી ઝોળી,** આવ્યા વસ્ત્ર ક્યાં ગેરૂ **ઝબોળી,**
હાય હઇડામાં પ્રગટાવી **હોળીરે**—હાય૦
નથી વિક્રમ ભાઇની કંઇ આશા, કીધાં કરમે એવારે તમાશા;
એણે બીજાં જંગલ કયાંઇ વસાવ્યારે—હાય૦
ધણી નોધારા અમને કરોમાં, આવું અણધાર્યું પગલું ભરોમાં,
જોગી જીવતાં ચિત્તામાં ધરોમાંરે—હાય૦

વીર કેશરી —રાગ. ગઝલ—

ખરા તે **હીંદના સંતાન** લડે જે હિંદને કાજે,
લડે જે હિંદને કાજે, મરે જે હિંદને કાજે.
ડુબાતો **દેશને** દેખી, ચડે વારે ઉમંગેથી,
પ્રભુ કે બાદશાહોથી, ઝુઝે જે હિંદને કાજે,
ન મોહે માયા મહોબ્બતમાં, ન લોભે માલ દોલતમાં:
જીવન નજર પ્રાણ સૌ પળમાં, તજે જે હીંદને કાજે.
યતોધર્મસ્તતોજય છે, કરો **યાહોમ** શો ભય છે;
અમર તે થાય છે નિશ્ચયે, **મરે જે હીંદને કાજે,**

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—

મંજરીએ મનડું મોહ્યું રે,
મન ગમતા મહારાજ—
મારામનગમતામહારાજ
એ શું દીલડું અમ પ્રોયું રે
મન ગમતા મહારાજ—

(" શું આ પુષ્પ તમને બહુ ગમે છે ? ")

સાખી { "મનને તો ગમતું ઘણું મુખથી કેમ મંગાય,
વીણ પ્રીછયે વીણ પારખ્યે, ઘટે માન મુનિરાય

સાખી { "માગ્યે માન ઘટે નહિ, જેવું જ્યાં દાતાર,
" સુખે સ્વીકારો પુષ્પ આ, ધરો કર્ણ મોઝાર.

અતિ ઉદાર દીલ તમ જોયું રે......મનગમતા

ઉદયભાણ—

મન માયાના કરનારા રે, જરી જોને તપાસી તારી કાયા,
પુછી જોને તું પંડીત પુરાણા રે, કોના અમર છે લેખ લખાણા;
કાચી છે કાયા આ, માટીની માયા, છે માટીના ખેલ બનાવ્યા,
શાણા તો સમજી અલગ થયા, પણ બાલક બીચારા લપટાયા.
લાખોની પાંખો ગઇ છે પીંખાઇ, જેણે મૂંછપર લીંબુ ઠરાયા;
કાળના કોરવાડેથી કોણ બચ્યું છે, ભલે રંક કે હોય મહારાયા,
સંધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી, વંધ્યાને લાડ લડાયા;
જોબનને તન ધન તેવા સમજવાં, પાણીમાંના પડછાયા.

લીલાવતી —:≡≡≡:—

અરજી સાંભળોને **સરકાર** મુજને ગાંઠતી નથી **ઘરનાર** (એ ટેક).
અગીયાર વાગે **ઉંઘમાંથી** ઉઠી, તરત તડકે જાય;
દાતણ કર્યા વિના **મોગરીને મુળા** ખોળામાં લઇને ખાય—અ.
વાંકું ચુકું બોલી વઢવું ને રડવું, **ફુઆડ રાંડને** રોજ,
ઘરમાંથી ગોળ ઘી ચોરી ખાવાની, ખોટી પડી છે ખોજ.—અ.
પાડા પાડોશીને ડોશી ડોસાથી, **લડી ચુકી લાખવાર,**
પોતાના બાળકને નિત્ય બઝુડે, મારે મને પણ માર.—અ.
રાખના ઢગલામાં ફેરા પડયા જેવું, રાંડના મોઢાનું રૂપ,
ભુત ભડકામણી ભારે કુભારજા, બડકી મરૂં છું રે ભૂપ.—અ.
સુગરીના માળા સરખું છે માથું, વેંત વેંત લાંબા વાળ.
ખણતાં જુવોના ટોકળા ખેરવે, **પરસેવાની** પડનાળ,—અ.
હોળી–દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ,
અંગે ઓઘરાળાને લુગડામાં લીખો, **મારવાડ કેરી** મહુ.—અ.

વીણાવેલી— —:≡≡≡:—

કાયા કાચો કુંભ છે, જીવ મુસાફર પાસ,
તારો ત્યાં લગી જાણજે, જ્યાં લગી શ્વાસોશ્વાસ;
સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ સરખાં માની લઇએ,
રાખે જેવી રીતે **રામા,** રંગે તેવી રીતે રહીએ.—સદા.

સાખી { પીંપળ પાન ખરંતા હસતી કુંપળીઆં
મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી બાપુડીઆં.

દશાના ઢંગ રૂતુના રંગ જેવા દેખી લઇએ—સદા.

સાખી { કદી મેહલો ને માળીઆ, કોમળ છપ્પર ખાટ;
કોઇ દીન એવો આવશે, ભુખ્યે ન મળશે ભાત—સદા.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —રાગ. ભજન—

રામ ભજ તું પ્રાણીયા,
તારા ભવની ભાવટ ભાંગશે (૨)
("બોલો રામ સીતા રામ")
પંખીડા જો તું વિચારી-
કર્મ તારા લે સંભારી,
વાસના નઠારી..............
તુને **રૌવરૌવ નર્કે** નાંખશે-રામ
મૂઢ તેં મતિ વિસારી,
મતિ તેવી ગતિ તારી,
ઉડજે સંભારી તારી-
કાયા કંચનની થશે-રામ.

અરૂણોદય

—:═══:—

તમે જો જો ન વાયદા વીતાવજો,
પીયુ પહેલી **પેસેંજરમાં** **આવજો;**
હાર તોરાથી સ્વાગત્ શોભાવજોરે—પીયું.
શિલ્કની કીનાર કોઇક **વાયલ** આછેરાં,
કોઇક નવા નાટકના અચ્છાં **ઓપેરા.**
થોડા હેડન**બીલ** હેર ઓઇલનાં લાવજોરે—પીયું
એક **હારમોન્યમ** પેરીસનું લાવજોરે,
આવવાનો તાર મને આગળથી આપજોરે.
તમે સામા સ્ટેશન પર સીધાવજો—પીયું.

બલીરાજા. —:═══:—

વશ કીધો તેં વીર મારો, જે ગુણીયલ ને બહુ સારો,
નથી વાંક જરા કાંઇ મારો **નણદલ તમ વીર** ઠગારો;
રંગ મહેલમાં હતી એકલી આવી અડપલું કરી ગયા,
ચુંબન કરી, ભરી **અંક** મીલાવી. મોહન મનડું હરી ગયા.—**નથી.**
વસંત-જોબન ફુલવાડીમાં ભુલો પડી ગયો ભમરો.
લાલચ આપી તેં લલચાવ્યો, બંધુ ડાહ્યો ડમરો—વશ.
શરમાળે મને સાન કરીને **કંચુકીની** કશ છોડી,
હૃદય-ધરાપર થન થન નાચ્યા, લાજ શરમ સૌ તોડી—નથી.
વદન **ચન્દ્ર** છબી **રતી** લજાવે, ભ્રકુટી કામણગારી,
બંધુ મારો સરળ હૃદયનો કળા અજબ છે તારી—વશ.

વિણાવેલી— —:═══:—

અરે શું માનવનો **અભિમાન** પલકમાં ટળી જશેરે,
ખરે જેમ **પીપળ** ઉપર **પાન**-પલકમાં ખરી જશેરે.
પલકમાં ખરી જશેરે-માટીમાં મળી જશેરે—અરે૦
ઘડી જીવતરમાં ઘડી એક સુખની ના......રે નથી;
મૂઢ મમતમાં તોયે મરતા આ અ......રે મથી.
પામર નર નાદાન......અરે શું.

સાખી { "કાયા કલેવર કારમું, છે ગંદકીનો ધાડવો;"
"સમજુ જને સમજી જઇ, અભિમાનને વણસાડવો."

સાખી { "અભિમાન ફણિશ્વરને નહિ. દુધ પાઇને પોષાડવો,"
"**રાવણ** સરિખા રાજવીએ. લાધો નથી કઇ લાડવો."

માલતી-માધવ. —:══════:—

નાનકડી નાજુક નાર, બહુ **નાનકડી,** બહુ **નાનકડી**
મારા લાલાની છું લાડકડી (૨) છું લાડકડી (૩)
આંખ તણે મટકે પટકું છું લાલને-
નાની શું સમજે વ્હાલાના વહાલને
(હું તો બધુંએ સમજું છું)
જાણી ભોળો **ભરથાર,** તું બહુ માથે ચડી (૩) **નાનકડી.**

બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ. રાગ-ભજન.

આ તારાં વચનો સારાં, સ્નેહે સાંભળતાં.
શાન્તિ પામ્યું મન મારૂં રે આજે—આ.
જગની જંજાળમાંથી બાળતો બચાવ્યોજી,
ધન્ય ગુરૂ **ચીન્તામણી,** ધારૂં રે આજે!
-ભક્તિ ભગવાન કેરી કરતાં હમેશાંજી.
થવાનું ત્વરાએ શુભ તારૂં રે શાણા-આ તારાં,

વીર કેશરી —:══════:—

આપ પાપડવાડીમાં પધારજો **લ્હેરીલાલ,**
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારૂની દુકાન છે.
રંગરંગીલા ચાલ મારી પાડોસમાં તુલ**સી** ક્યારાનું નિશાન છે?
છજામાં! તુલસીના ઝાડનું નિશાન છે—લ્હેરીલાલ.
અખંડ અને અભંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો.
હડતાવાળાનું તોફાન છે. જ્યાં હડતાવાળાનું તોફાન છે-લ્હેરીલાલ.
જોખમ ભરેલું. કામ પુરી પંચાત છે, ધાસ્તી છે! આફતમાં
જાન છે, મારા બાપ ધાસ્તી છે-લ્હેરીલાલ.

સંગીત લીલાવતી —:═══:—

લાજ છોડી છેક તેં છકેલ છોકરા, બાપની તેં આબરૂના કાંકરા કર્યાં.
આવી છે દીવાળી હોળી હૈયામાં બળે, જઉં છું. વહુને
તેડવા પણ દાંડો શો વળે. લા.
એ–સાસરામાં જાણે છે જમાઇને સહુ, માટે નહિ મોકલે વેવાઇ તો વહુ. લા.
સ–કરવાને વીવેક લોક લાજથી જવું............................
જો–ગાડી લાવ્યો ખોટી કયાં સુધી થવું.

બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ —રાગ-ભજન—

દાસ પરે દયા લાવોરે, દયાળુ દેવા, દાસ પરે, દયા લાવો–ટેક.
સંસાર સંબંધ ત્રોડી જીવ આપ ચરણે જોડી,
હુંતો બની બેઠો, બાવો આવોરે—દયાળુ.
આંખો વિના સંકટ આવું, ખાડામાં ગોથા ખાવું,
વા'રે–અવિનાશી આવો આવોરે—દયાળુ.

બલીરાજા —:═══:—

આનંદ મંગળ ગાઓ પરણાવી લેશું લ્હાવો,
મારી વેવણ રસીલી જોડી શોભશે ?
નિરખી કન્યા કહેશો, મુખ જોઇ તાકી રહેશો–મારી.
વાહ ઠીક મળ્યું છે ટાણું, એક લુલું ને બીજું કાણું;
મળી વેવાઇને વેવાણું. ફેરવોને ઝટ–આનંદ.
ફડાકિયા તમે જોશો, **હોળીને** દહાડે રોશો;
કેવી જાન જોડી હું આવું, દુનિયામાં ડંકો વાગશે–આનંદ.
તડાકીયા કહું તમને. અતિ ઉમેદ મનમાં અમને,
વાજાં વગડાવું જો જો, ફેરશુરામનો ફડાકો–આનંદ

(મુંબઇની ઇમીટેશન શેઠાણી!) રાગ-ગઝલ—

તમે મુંબઇ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ હરખાયા
છતાં સાહેબ એ મ્હારા! જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
અહા! મુંબઇની અલબેલી! છકેલી કંઈક સુધરેલી,
લટકતી લાજને મેલી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
ફરે છે કંથ ઉઘરાણી, લખે નામુ નયનતાણી
છતાં કહેવાય "શેઠાણી" જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
પતિ પરદેશમાં આ'વે, પ્રિયાને પાસ તેડાવે;
પછી વહુ પાંખ ફફડાવે, જુવો મુંબઇની શેઠાણી?
સ્વદેશે કામ સૌ કરતી, ખુશીથી ખાંડતી દળતી;
હવે રામા વિના રડતી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
ઘરે સસરો અને સાસુ ખરચ વિણુ ખેરવે આંસુ
જમે વહુ મિષ્ટ ફેરમાસુ જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
કુવેથી ખેંચતી પાણી, નણંદની સાચવે ભાણી
હવે થઇ રાયની રાણી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
ઘણી મુંબઇ તણી નારી બતાવે ઠાઠ બસ ભારી
ભલે વર થાય ભીખારી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
બને મુંબઇની શેઠાણી કરે પઇસા તણું પાણી
રળે વર ટાંટીઆ તાંણી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
પતિ શીતેર લાવે છે, સકળ પત્ની ઉડાવે છે,
છતાં દેવું કરાવે છે, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
વસાવે નવનવી સાડી, ફુલેલી ફેન્સી ચોળી;
ખરીદે બુટની જોડી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

સુવાસિત તેલને અતર, રૂમાલો રાખતી સતર,
ગણે છે કોણ ત્યાં ગણતર ! જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
કબાટો કે ત્રીજોરી ના–છતાં દશબાર ચાવીના;
રૂપાના રાખતી ઝુડા, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
જશે નાટક તમાસામાં અગર સરકસ–સીનેમામાં;
ગણે મ્હોટાઈ ભપકામાં જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
સદા નરવી રહે નાડી, જતાં કંઇ જોઇશે ગાડી;
જશે લટકો કરી લાડી, જુઓ મુંબઈ શેઠાણી ?
કરે ઘરકામ સૌ ઘાટી—પદ્મણી પાલવે જાતી;
અહા ? હોંસે હવા ખાતી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી ?
નથી નારી સકળ એવી, સતી કંઇ છે સીતા જેવી;
દયા સૌભાગ્યની દેવી, અસલ છે એજ શેઠાણી ?
નકલ કરનાર શેઠાણી ? સુણી ના કોપશો વાણી;
હશે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુંબઇની શેઠાણી ?
અપંગો પર દયા આણી, દુઃખીના દર્દને જાણી;
મદદ દેતાં ન અચકાણી ! અહાહા ! એજ શેઠાણી ?
સ્થિતિ સ્વામી તણી જાણી; વીના"ઘાટી"ન ગભરાણી;
શિયવંતી વિનયવાળી, ગુણી ગૃહરાજ્યની રાણી ?
("રા. મણીકાન્ત"ની કાવ્યમાળામાંથી)

બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ–રાગ. ભજન–

વિષય વાત મમ તાજી તજીને, કૃષ્ણ ભજન તું કરવા દે,
અધમપણાને અલગ રાખી, ભંડાર ભકિતના ભરવા દે,
નટવર નામનું નામ મળ્યું છે. તો ભવસાગર તરવા દે !
નાશવંત નર નામ છોડીને અક્ષય વરને વરવા દે–વિષય

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ. કવ્વાલી—

અમર આત્મા અમારો છે. મરણ દરકાર શા માટે !
મરી જાશે જે જન્મીને, જીવન દરકાર શા માટે !
જગતમાં પ્રાણી કે મરતાં-મરીને-જન્મતાં પાછાં,
બધાં ઘટમાળમાં ફરતાં, પછી તકરાર શા માટે !
ચૂક્યો જે લક્ષ જીવનનું ગયો તે જીંદગી હારી.
જીવ્યો તે ના જીવ્યો જગમાં, જીવનને ભાર શા માટે.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

માલીકના બાળક સૌ, માલીક સૌના શ્રી જગનાથ (૨)
કર્તા હર્તા સૃષ્ટિના સૌ બાજી એને હાથ-
ઋણાનુબંધે આવી મળતું, ખાધું નવ કોઇનાથી ખળતું
જગત માત્ર તેને આધીન છે. અનાથના જે નાથ
નહિ પીંડ આ પોતા તણો, પોતાનું કંઇ ના જાણવું
સોએ શુભાશુભ કર્મને પોતા તણુંજ પ્રમાણવું-જગત.

બોલતો કાગળ —:═══:—

રંગી, આ દુન્યા. નારંગીએ, રંગી, તે રંગી બેરંગી, દુન્યા દોરંગી...રંગી.
સાગર પાણી શીતળમાં, વડવાનળ તેનાતળમાં, આગને પાણી બન્યા સંગી
આ આજે અંગી મનાતાં, કાલે ભુજંગી થાતાં
કોણ ભુજંગી...કોણ અંગી...રંગી...
વાયુ જે દીપક ઠારે, આગને એજ વધારે;
પ્રભુની પ્રભુતા દોરંગી...રંગી આ દુનીઆ...

ઓઢાણો. —કબીર ભજન—

તારી ધીર ગાડી હાંકારે, મેરામણ ગાડીવાળા,
તારી મજરે ગાડી હાંકારે, મેરામણ ગાડીવાળા;
ઘોડા છુટયા થાનશે, પીછે પડી પોકાર,
દશ દરવાજા બંધ હુવા, તોભી નીકળ ગયા અસ્વાર—તારી૦
ગંગા કીનારે ઘર કરી, અને નહાવો નીરમળ નિર,
આપ્યા વિના શું પામીએ, તે કહી ગયા દાસ કબીર-તારી૦

સમાપ્ત.

આ બુક–સુરત બરાનપુરી ભાગળ, ભાઠ્ઠવાળી પોળ, અનાવિલ લોજની બાજુમાં આવેલા શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગોવીંદજી દાહ્યાભાઈ નાયકે છાપી.